

Ковбатюк М. В.

*кандидат економічних наук, професор,
завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки
Державного університету інфраструктури та технологій*

Ковбатюк Г. О.

*аспірант
Державного університету інфраструктури та технологій*

Kovbatiuk Maryna

*Candidate of Economic Sciences, Professor,
Head of Department of Theoretical and Applied Economics
State University of Infrastructure and Technologies*

Kovbatiuk George

*Postgraduate Student
State University of Infrastructure and Technologies*

ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПОТОКІВ ПІД ЧАС АНАЛІЗУ СТРУКТУРИ ТОВАРНОГО ЕКСПОРТУ

Анотація. Якість аналізу структури товарного експорту залежить від груп торговельних потоків, відповідно до яких проводиться дослідження, тому вибір класифікації, на основі якої здійснюється аналітичне дослідження структури експорту, може дати відповіді щодо вибору подальшого напрямку розвитку зовнішньої торгівлі. У статті розглянуті основні підходи до класифікації торговельних потоків, визначено їх особливості, переваги та недоліки. В основі різних класифікацій торговельних потоків лежать різні підходи, різні класифікаційні ознаки. З одного боку, кожна класифікація повинна охоплювати всі групи товарів, з іншого – показувати якісну складову частину товарів, що експортуються. Цим двом вимогам найбільше відповідає Lall classification, яка враховує технологічну складність експортних товарів. Успіх експорту країн напряму залежить від якості експортних товарів, тому аналіз структури товарного експорту повинен базуватися на підходах, що враховують цей показник.

Ключові слова: торговельні потоки, структура товарного експорту, класифікація, зовнішньоекономічні зв'язки.

Постановка проблеми. В економічному розвитку країни важливу роль відіграє експорт. Експортні операції є важливим джерелом надходження валюти та формування доходів держави, підвищення її економічного добробуту, поліпшення рівня життя населення тощо. Розмір надходжень напряму залежить від структури товарного експорту, тому аналіз структури експорту країни є дуже актуальним.

Для якісного аналізу структури товарного експорту важливо визначити групи торговельних потоків, які впливають як на обсяг експортних операцій, так і на розмір валютних надходжень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню аналізу структури товарного експорту присвячено багато праць як зарубіжних, так і вітчизняних науковців, таких як С. Лалл [1], Р. Хаусманн, Б. Клінгер [2; 3], А.А. Мазаракі [4], Л.О. Бакаєв, І.Г. Бакаєва [5], О. Зубко [6], М. Калашник [7] та інші. Досліджуючи товарний експорт у різні періоди часу, всі вони наголошували на тому, що його структура суттєво впливає на результативність зовнішньоекономічної діяльності. Деякі питання аналізу структури товарного експорту також розглянути в попередніх працях авторів [8; 9]. Тому вибір класифікації, на основі якої здійснюється аналітичне дослідження структури експорту, може дати відповіді щодо вибору подальшого напрямку розвитку зовнішньої торгівлі.

Мета статті полягає у дослідженні сучасних підходів до класифікації торговельних потоків під час аналізу структури товарного експорту. Для визначення найбільш оптимальної проведено порівняльний аналіз існуючих класифікацій, їх особливостей, переваг та недоліків.

Виклад основного матеріалу. Дослідження структури товарного експорту базується на певних класифікаціях

товарів, відповідно до яких проводиться аналіз. Найбільш розповсюдженими є класифікації, що використовуються в міжнародній практиці. До найбільш поширених із них відносяться Standard International Trade Classification (SITC) та Lall classification, що використовуються United Nations Conference on Trade and Development (UNCTADstat).

Аналіз, проведений на базі даних міжнародної статистики UNCTADstat, забезпечує детальні щорічні дані про номінальний імпорт та експорт товарів країн за товарами, за країною-партнером або групою країн та виражається в доларах США. Перевага використання щорічних даних полягає в тому, щоб уникнути мінливості, яка спостерігається у торгових даних із високою частотою.

Стандартна міжнародна торгова класифікація ООН (СМТК) або Standard International Trade Classification (SITC) – це класифікація товарів, що використовується для класифікації експорту та імпорту країни, дозволяє порівнювати різні країни і роки та рекомендується тільки для аналітичних цілей. Система класифікації підтримується Організацією Об'єднаних Націй. Класифікація SITC нині знаходиться на четвертій редакції, яка була оприлюднена в 2006 році. Товарні групи SITC відображають матеріали, що використовуються у виробництві, стадію обробки, ринкову практику і використання продуктів, важливість товарів з погляду світової торгівлі і технологічні зміни (табл. 1).

Досить важливим у сучасних умовах є аналіз технологічної структури експорту, який заснований на підході, запропонованому в низці статей Рікардо Хаусманна і Бейлі Клінгер [2; 3]. Хаусманн і Клінгер виявили зв'язок між поточною структурою експорту країни і подальшим темпом її розвитку. Як важливу характеристику структури експорту вони запропонували використовувати параметр

Таблиця 1

Групування товарів за Стандартною міжнародною торговою класифікацією (SITC)

Групи товарів	Код за SITC
Їжа та живі тварини	(SITC 0)
Напої та тютюн	(SITC 1)
Сировина	(SITC 2)
Паливо мастильні матеріали	(SITC 3)
Тваринні та рослинні олії, жири та воски	(SITC 4)
Хімічні речовини та супутні продукти	(SITC 5)
Промислові товари	(SITC 6)
Машини та транспортне обладнання	(SITC 7)
Різні вироби, що виготовляються	(SITC 8)
Інші товари	(SITC 9)

Джерело: [10]

«складності» експортного кошика, при цьому рівень «складності» визначається тим, наскільки розвинені країни світу, що експортують товари, які становлять експортний кошик країни, що аналізується. Головною складовою частиною цієї методології є врахування технологічної складності експортних товарів [1].

Враховуючи характер даних про експорт, неможливо зафіксувати всі аспекти технологічного вдосконалення з національної статистики. В ідеалі дані повинні дозволяти нам розрізняти рівень технології, яка використовується у виробництві, та її вдосконалення в подальшому. Цей рівень може об'єднувати діяльність на різних рівнях технологічної складності в одній і тій же товарній категорії. Ці проблеми притаманні торговим даним та всьому аналізу на їх основі, за винятком тих, що використовують дуже детальні категорії товарів та зразки малих країн. Тим не менше наявна інформація дає розуміння важливих аспектів технологічних структур. Структури, що виникають, сильно відрізняються між країнами, і результати, які вони пропонують, є достовірними та корисними. Ми маємо достатню інформацію про локальні процеси, щоби приблизно визначити відмінності в змісті технологій у якісному аналізі.

Існує багато способів класифікації продуктів за технологією. Так, метод, заснований на Павітт (1984), полягає у розмежуванні виробничих ресурсів, трудомістких, масштабних, диференційованих та наукових виробництв. Його важко застосовувати, оскільки аналітичні розрізнення є неясними і між категоріями є дубляж. OECD (1994) пропо-

нує більш детальну класифікацію на основі технологічної діяльності в межах кожної категорії. Найбільш зручною є так звана Lall classification (2000), що наведена в таблиці 2.

Класифікація ґрунтується на доступних показниках технологічної активності у виробництві. Вона відповідає концепції більшості аналітиків щодо технологічного рейтингу виготовленої продукції.

Первинна продукція не потребує особливого аналізу з погляду технологічної основи порівняльної переваги та об'єднана в одну категорію. У виробничому експорті відокремлюються певні технологічні категорії та підкатегорії.

Таблиця 2

Технологічна класифікація експорту
(Lalls technological classification of exports)

Умовне позначення	Класифікаційна група	Складники групи
PP	Primary products (Первинні продукти)	Свіжі фрукти, м'ясо, рис, какао, чай, кава, деревина, вугілля, сира нафта, газ
Manufactured products (Промислова продукція)		
RB	<i>Resource based manufactures (Ресурсні виробництва)</i>	
RB1	Agro/forest based products (Агро / лісова продукція)	Готові м'ясо / фрукти, напої, вироби з дерева, рослинні олії
RB2	Other resource based products (Інші продукти на основі ресурсів)	Рудні концентрати, нафтові / гумові вироби, цемент, різані дорогоцінні камені, скло
LT	<i>Low technology manufactures (Низькотехнологічні виробництва)</i>	
LT1	Текстиль / мода кластер	Текстильні тканини, одяг, головні убори, взуття, шкіряні вироби, туристичні товари
LT2	Other low technology (Інша низькотехнологічна продукція)	Кераміка, прості металеві деталі / конструкції, меблі, ювелірні вироби, іграшки, пластмасові вироби
MT	<i>Medium technology manufactures (Середньотехнологічні виробництва)</i>	
MT1	Automotive products (Автомобільна продукція)	Легкові транспортні засоби та їх частини, комерційні транспортні засоби, мотоцикли та деталі
MT2	Medium technology process industries (Середньотехнологічна продукція переробних галузей)	Синтетичні волокна, хімічні речовини та фарби, добрива, пластмаси, залізо, труби / трубки
MT3	Medium technology engineering industries (Середньотехнологічна продукція машинобудування)	Двигуни, мотори, промислова техніка, насоси, розподільні пристрої, кораблі, годинники
HT	<i>High technology manufactures (Високотехнологічні виробництва)</i>	
HT1	Electronics and electrical products (Електроніка та електротехнічна продукція)	Офіс / обробка даних / телекомунікаційне обладнання, телевізори, транзистори, турбіни, енергогенеруюче обладнання
HT2	Other high technology (Інша високотехнологічна продукція)	Фармацевтичні засоби, аерокосмічні, оптичні / вимірювальні прилади, камери
OT	<i>Other transactions (Інші операції)</i>	
		Електрика, кінофільми, друковані матеріали, «спеціальні» транзакції, золото, мистецтво, монети, домашні тварини

Джерело: [1]

Продукти на основі ресурсів (RB), як правило, прості та трудомісткі (наприклад, проста обробка їжі або шкіри), але є сегменти, що використовують капітал, масштаби та технології, що вимагають знань (наприклад, переробка нафти чи сучасні перероблені продукти). Оскільки конкурентні переваги в цих продуктах виникають в основному, але не завжди, з місцевої доступності природних ресурсів, вони не є першочерговими з погляду конкурентоспроможності. Однак сегменти з технологіями, що вимагають знань та технологій, є важливими для конкурентоспроможності. Тому існує поділ на дві підкатегорії: RB1 – сільськогосподарська продукція та RB2 – інші.

Низькотехнологічні продукти (LT) виробляються на основі стабільних технологій, які в основному втілені в капітальному обладнанні та мають відносно прості вимоги до навичок праці. Багато товарів, що експортуються, недиференційовані і конкурують за ціною. Таким чином, витрати на працю, як правило, є головним елементом витрат на конкурентоспроможність.

Економія на масштабах та перешкоди для вступу на ринок загалом низькі. Кінцевий ринок зростає повільно, еластичність доходу нижче одиниці. Однак є і винятки. Існують особливі низькотехнологічні продукти у сегментах високої якості, де найменування брендів, навички, дизайн та технологічна складність є дуже важливими, навіть якщо інтенсивність технології не досягає рівнів інших категорій. Слід зазначити, що продукція, що становить найбільший інтерес для країн, що розвиваються, як правило, знаходиться в сегментах нижчої якості і насправді заснована на простих технологіях та ціні, а не на якісній конкуренції. Тому розрізняють LT1 – текстиль, одяг, взуття (мода) кластер і LT2 – інші продукти з низькою технологією.

Ця група зазнала масштабного переїзду з багатих до бідних країн, при цьому операції з монтажу перейшли на місяць з низькою заробітною платою, а складні функції проектування та виготовлення збереглися в передових країнах. Цей переїзд був двигуном зростання експорту в цій галузі, хоча на точне розташування місць експорту текстилю та одягу сильно впливають торговельні квоти (відповідно до Угоди про багатоволоконні волокна, а також положень про офшорні збори та регіональних торгових угод, таких як NAFTA). Інший експорт, який отримав користь від активного переселення в цю групу, – це іграшки, спортивні товари та товари для подорожей та взуття.

Середньотехнологічна продукція (MT), що становить основну масу кваліфікованих та масштабних технологій в капітальних товарах та проміжних продуктах, є основою промислової діяльності у зрілих економіках. Вони, як правило, мають складні технології з помірно високим рівнем НДДКР, високими потребами у кваліфікованій праці та тривалими періодами навчання. Представники підгруп машинобудування та автомобілів дуже активні, і потребують значної взаємодії між фірмами для досягнення технічної ефективності «найкращої практики». Вони поділяються на три підгрупи: MT1 – автомобільна продукція, представляє особливий експортний інтерес для новоіндустріальних країн, зокрема в Східній Азії та Латинській Америці; MT2 – переробна промисловість, в основному хімічні та основні метали, відрізняються своїми технологічними особливостями від MT3 – інженерних виробів. Переробна промисловість має стабільну та недиференційовану продукцію, часто із масштабними можливостями та значними технологічними зусиллями щодо вдосконалення обладнання та оптимізації складних процесів. Інженерні галузі роблять акцент на дизайні та розробленні продукції. У багатьох є заводи масового зби-

рання або виробництва та розгалужені мережі постачальників. Перешкоди для входу на ринок є, як правило, високими. Переїзд трудомістких процесів у райони з низькою заробітною платою відбувається, але не є поширеним: продукти важкі та потребують розширених можливостей для досягнення світових стандартів.

Високотехнологічні продукти (HT) мають передові та швидко мінливі технології, з великими інвестиціями в науково-дослідні роботи та основним акцентом на дизайн продукції. Найсучасніші технології вимагають складних технологічних інфраструктур, високого рівня спеціалізованих технічних навичок та тісної взаємодії між фірмами, а також між фірмами та університетами чи науково-дослідними установами. Однак деякі вироби, такі як електроніка, мають трудомістку остаточну збірку, і їх високе співвідношення «ціна-вага» робить економічним розміщення цього етапу в районах з низькою заробітною платою. Ці продукти лідирують у нових міжнародних інтегрованих виробничих системах, де різні процеси відокремлюються та розміщуються БНК відповідно до дрібних відмінностей у виробничих витратах. У класифікації відокремлюють HT1 – електронні та електричні продукти від HT2 – інші високотехнологічні продукти. Крім електроніки, інші високотехнологічні продукти (генеруюча техніка, літаки, точні прилади та фармацевтичні препарати) залишаються в економіках із високим рівнем кваліфікації, технології та мережах постачальників. Їх порівняльна перевага продовжує управляти звичайними технологічними факторами.

Маючи певний ризик спрощення, первинні продукти (RB) та низькотехнологічні продукти (LT) відносять разом до «легких» технологій, причому основними рушіями конкурентоспроможності є обсяг природних ресурсів у першому випадку та низька заробітна плата в другому. Середньотехнологічні продукти (MT) та високотехнологічні продукти (HT) мають «складні» технології з високою майстерністю, складним навчанням та вимогливою технологічною діяльністю.

Зауважимо, що ця класифікація, заснована на складності технології в межах кожної діяльності, не має на меті припускати, що деякі категорії експорту залишаються конкурентоспроможними без технологічних зусиль. Вся промислова діяльність, незалежно від рівня технології, потребує постійного вдосконалення технологій для збереження міжнародної конкурентоспроможності (це стосується також багатьох первинних продуктів). Характер можливостей та види необхідних технологічних зусиль, звичайно, відрізняються, але немає активності, яка б не була захищена від технічних змін. Те саме стосується модернізації технологій за допомогою прямих іноземних інвестицій. Багатонаціональні корпорації передають технології в країни, що розвиваються, в кожній категорії, але їх роль відрізняється. Вона вища там, де особливо важливим є переїзд, пов'язаний із витратами, особливо у надзвичайно складних та диференційованих продуктах (де є інтегровані виробничі системи) та де місцеві можливості слабкі.

Ще однією класифікацією є Міжнародна стандартна галузева класифікація всіх видів економічної діяльності (MCSGK) або The International Standard Industrial Classification of All Economic Activities (ISIC). Це пов'язана і послідовна класифікаційна структура видів економічної діяльності, заснована на узгодженому на міжнародному рівні наборі концепцій, визначень, принципів і правил класифікації. Вона забезпечує всеосяжний механізм, в межах якого можуть здійснюватися збір і надання даних у форматі, призначеному для цілей економічного аналізу, прийняття рішень і вироблення політики. У сферу охоплення MCSGK загалом входить продуктивна діяльність,

тобто економічна діяльність у межах сфери виробництва Системи національних рахунків (СНР).

МСГК надає міжнародно визнаний стандарт категоризації виробничих одиниць у рамках тієї або іншої економіки, що дозволяє здійснювати зіставлення даних на національному та міжнародному рівнях. Водночас вона являє собою класифікацію видів продуктивної діяльності, а не класифікацію товарів і послуг [11].

До національних класифікацій торговельних потоків відноситься Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), складена на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів і Комбінованої номенклатури Європейського Союзу (таблиця 3).

УКТЗЕД містить 21 розділ (нумеруються римськими цифрами та не відображаються в коді товару) та 97 груп (нумеруються арабськими цифрами) та має такі рівні деталізації: розділи, групи, позиції, підпозиції, категорії, підкатегорії.

Як правило, в УКТЗЕД на рівні угруповань (позицій, підпозицій, категорій та підкатегорій) виділено один або кілька видів товарів (виробів), які найбільше обертаються у світовій торгівлі, для інших видів товарів призначено узагальнене угруповання з текстовим описом «інші», так зване «кошикове» угруповання. Завдяки «кошиковим» угрупованням, які мають текстовий опис «інші», в товарну номенклатуру включено всі без винятку товари.

Міжнародну Гармонізовану систему опису та кодування товарів розроблено під керівництвом Міжнародної ради з митного співробітництва, і вона має на меті:

- сприяння міжнародній торгівлі;
- спрощення збору, порівняння й аналізу статистичних даних, віднесених до міжнародної торгівлі;
- зменшення витрат, викликаних повторним описом, класифікацією та кодуванням товарів при їх переході з однієї системи класифікації в іншу у процесі міжнародної торгівлі;
- сприяння стандартизації зовнішньоторговельної документації та передачі статистичних даних.

Призначення гармонізованої системи – якнайширше використання в інших системах опису та кодування товарів, що має сприяти забезпеченню якомога тіснішого взаємозв'язку між статистикою зовнішньої торгівлі та статистикою виробництва. Гармонізована система опису та кодування товарів – це Номенклатура, що включає товарні позиції, субпозиції, їх цифрові коди, примітки до розділів, груп і субпозицій, а також основні правила класифікації для тлумачення Гармонізованої системи. Нова шоста редакція Гармонізованої системи опису та кодування товарів Всесвітньої митної організації, якою користуються 207 країн світу, набрала чинності з 1 січня 2017 року (ГС-2017) [13].

Таблиця 3

Український класифікатор товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД 2020)

Код товару	Група товару	Найменування товару
I	з 01 по 05	Живі тварини; продукти тваринного походження
II	з 06 по 14	Продукти рослинного походження
III	15	Жири та олії тваринного або рослинного походження; продукти їх розщеплення; готові харчові жири; воски тваринного або рослинного походження
IV	з 16 по 24	Готові харчові продукти; алкогольні та безалкогольні напої і оцет; тютюн та його замітники
V	з 25 по 27	Мінеральні продукти
VI	з 28 по 38	Продукція хімічної та пов'язаних із нею галузей промисловості
VII	з 39 по 40	Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них; каучук, гума та вироби з них
VIII	з 41 по 43	Шкури необроблені, шкіра вичинена, натуральне та штучне хутро та вироби з них; шорно-сідельні вироби та упряж; дорожні речі, сумки та аналогічні товари; вироби з кишок тварин (крім кетгуту з натурального шовку)
IX	з 44 по 46	Деревина і вироби з деревини; деревне вугілля; корок та вироби з нього; вироби із соломи, альфи та інших матеріалів для плетіння; кошикові вироби та плетені вироби
X	з 47 по 49	Маса з деревини або з інших волокнистих целюлозних матеріалів; папір або картон, одержані з відходів та макулатури; папір, картон та вироби з них
XI	з 50 по 63	Текстильні матеріали та текстильні вироби
XII	з 64 по 67	Взуття, головні убори, парасольки від дощу та сонця, палиці, палиці-сидіння, стеки, батоги та їх частини; пір'я оброблене і вироби з нього; штучні квіти; вироби з волосся людини
XIII	з 68 по 70	Вироби з каменю, гіпсу, цементу, азбесту, слюди або аналогічних матеріалів; керамічні вироби; скло та вироби із скла
XIV	71	Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння, дорогоцінні метали, метали, плаковані дорогоцінними металами, та вироби з них; біжутерія; монети
XV	з 72 по 83	Недорогоцінні метали та вироби з них
XVI	з 84 по 85	Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання; їх частини; звукозаписувальна та звуковідтворювальна апаратура, апаратура для запису або відтворення телевізійного зображення і звуку, їх частини та приладдя
XVII	з 86 по 89	Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плаваючі засоби і пов'язані з транспортом пристрої та обладнання
XVIII	з 90 по 92	Прилади та апарати оптичні, фотографічні, кінематографічні, контрольні, вимірювальні, прецизійні, медичні або хірургічні; годинники всіх видів; музичні інструменти; їх частини та приладдя
XIX	93	Зброя, боєприпаси; їх частини та приладдя
XX	з 94 по 96	Різні промислові товари
XXI	97	Твори мистецтва, предмети колекціонування та антикваріат

Джерело: [12]

Висновки. Таким чином, бачимо, що що в основі різних класифікацій торговельних потоків лежать різні підходи, різні класифікаційні ознаки. З одного боку, кожна класифікація повинна охоплювати всі групи товарів, з іншого – показувати якісну складову частину товарів, що експортуються. Цим двом вимогам найбільше відповідає

Lall classification, яка враховує технологічну складність експортних товарів.

Успіх експорту країн на пряму залежить від якості експортних товарів, тому аналіз структури товарного експорту повинен базуватися на підходах, що враховують цей показник.

Список використаних джерел:

- Lall S. The Technological Structure and Performance of Developing Country Manufactured Exports, 1985–1998. Working Paper Number 44. Queen Elizabeth House, University of Oxford. 2000. 39 p.
- Hausmann R., Klinger B. (2006) “*Structural Transformation and Patterns of Comparative Advantage in the Product Space*”. Harvard University, John F. Kennedy School of Government, Research Working Paper RWP06–041.
- Hausmann R., Klinger B. (2007) “*The Structure of the Product Space and the Evolution of Comparative Advantage*”. Harvard University, Center for International Development, Working Paper 146.
- Зовнішня торгівля України: XXI століття: монографія / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Н.О. Іксарова [та ін.]; за заг. ред. А.А. Мазаракі. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 600 с.
- Бакаєв Л.О., Бакаєва І.Г. Аналіз постійних ринкових часток товарного експорту України. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7865> DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.8 (дата звернення: 09.08.2021).
- Зубко О. Методичні підходи до визначення рівнів технологічної місткості українського експорту. *Товари і ринки*. 2011. № 1. С. 59–67.
- Калашник М. Методичні підходи аналізу та оцінки трансформаційної динаміки регіону під впливом ЗЕД. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Вип. 36(1.2). С. 171–177.
- Ковбатюк Г.О. Методика аналізу товарного експорту методом постійної ринкової частки / Збірник тез науково-практичної конференції ДУІТ (Київ, 25-27 березня 2020 року). С. 542–544.
- Ковбатюк М.В., Ковбатюк Г.О. Порівняльний аналіз технологічної структури експорту різних країн світу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія “Міжнародні економічні відносини та світове господарство”*. Вип. 31. Херсон: ВД “Гельветика”, 2020. С. 47–53. DOI: 10.32782/2413-9971/2020-31-8
- Standard International Trade Classification (SITC). URL: https://unctadstat.unctad.org/EN/Classifications/DimSiteRev3Products_Official_Hierarchy.pdf (дата звернення: 21.07.2020).
- The International Standard Industrial Classification of All Economic Activities. URL: https://unstats.un.org/unsd/classifications/Econ/Download/In%20Text/ISIC_Rev_4_publication_English.pdf (дата звернення: 09.08.2021).
- Митний тариф України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/584%D0%B0-18#n3> (дата звернення: 09.08.2021).
- Harmonized Commodity Description and Coding Systems (HS). URL: <https://unstats.un.org/unsd/tradekb/Knowledgebase/50018/Harmonized-Commodity-Description-and-Coding-Systems-HS> (дата звернення: 09.08.2021).

References:

- Lall S. (2000) The Technological Structure and Performance of Developing Country Manufactured Exports, 1985–1998. Working Paper Number 44. Queen Elizabeth House, University of Oxford, 39 p.
- Hausmann R., Klinger B. (2006) “*Structural Transformation and Patterns of Comparative Advantage in the Product Space*”. Harvard University, John F. Kennedy School of Government, Research Working Paper RWP06–041.
- Hausmann R., Klinger B. (2007) “*The Structure of the Product Space and the Evolution of Comparative Advantage*”. Harvard University, Center for International Development, Working Paper 146.
- Zovnishnja torehivlja Ukrajinu: XXI stolittja: monohrafija (2016) / A.A. Mazaraki, T.M. Meljnyk, N.O. Iksarova [ta in.]; za zagh. red. A.A. Mazaraki. Kyiv: Kyiv. nac. toreh.-ekon. un-t, 600 p.
- Bakajev L.O., Bakajeva I.Gh. (2020) Analiz postijnykh rynkovykh chastok tovarnogho eksportu Ukrajinu. *Efektivna ekonomika*, no. 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7865> DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.8 (accessed 09 August 2021).
- Zubko O. (2011) Metodychni pidkhody do vyznachennja rivniv tekhnologichnoji mistkosti ukrajinsjkogho eksportu. *Tovary i rynky*, no. 1, pp. 59–67.
- Kalashnyk M. (2014) Metodychni pidkhody analizu ta ocinky transformacijnoji dynamiky reghionu pid vplyvom ZED. *Zbirnyk naukovykh pracj Cherkasjkogho derzhavnogho tekhnologichnogho universytetu. Serija: Ekonomichni nauky*, vol. 36(1.2), pp. 171–177.
- Kovbatjuk Gh.O. Metodyka analizu tovarnogho eksportu metodom postijnoji rynkovoji chastky / *Zbirnyk tez naukovo-praktychnoji konferenciji DUIT (Kyjiv, 25–27 bereznja 2020 roku)*, pp. 542–544.
- Kovbatjuk M.V., Kovbatjuk Gh.O. (2020) Porivnjalnij analiz tekhnologichnoji struktury eksportu riznykh krajim svitu. *Naukovyj visnyk Uzghorodskogho nacionalnogho universytetu. Serija “Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove ghospodarstvo”*, vol. 31. Kherson: VD “Gheljvetyka”, pp. 47–53. DOI: 10.32782/2413-9971/2020-31-8
- Standard International Trade Classification (SITC). Available at: https://unctadstat.unctad.org/EN/Classifications/DimSiteRev3Products_Official_Hierarchy.pdf (accessed 2 August 2020).
- The International Standard Industrial Classification of All Economic Activities. Available at: https://unstats.un.org/unsd/classifications/Econ/Download/In%20Text/ISIC_Rev_4_publication_English.pdf (accessed 9 August 2021).
- Mytnyj taryf Ukrajinu. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/584%D0%B0-18#n3> (accessed 09 August 2021).
- Harmonized Commodity Description and Coding Systems (HS). Available at: <https://unstats.un.org/unsd/tradekb/Knowledgebase/50018/Harmonized-Commodity-Description-and-Coding-Systems-HS> (accessed 9 August 2021).

ПОДХОДЫ К КЛАССИФИКАЦИИ ТОРГОВЫХ ПОТОКОВ ПРИ АНАЛИЗЕ СТРУКТУРЫ ТОВАРНОГО ЭКСПОРТА

Аннотация. Качество анализа структуры товарного экспорта зависит от групп торговых потоков, соответствием которым проводится исследование, поэтому выбор классификации, на основе которой осуществляется аналитическое исследование структуры экспорта, может дать ответы относительно избрания дальнейшего направления развития внешней торговли. В статье рассмотрены основные подходы к классификации торговых потоков, определены их особенности, преимущества и недостатки. С одной стороны, каждая классификация должна охватывать все группы товаров, с другой – показывать качественную составляющую экспорта. Этим двум требованиям наиболее соответствует Lall classification, которая учитывает технологическую сложность экспортных товаров. Успех экспорта страны напрямую зависит от качества экспортных товаров, поэтому анализ структуры товарного экспорта должен базироваться на подходах, учитывающих данный показатель.

Ключевые слова: торговые потоки, структура товарного экспорта, классификация, внешнеэкономические связи.

APPROACHES TO THE CLASSIFICATION OF TRADE FLOWS IN THE ANALYSIS OF THE STRUCTURE OF COMMODITY EXPORT

Summary. The quality of the analysis of the structure of merchandise exports depends on the groups of trade flows, according to which the study is carried out, therefore, the choice of the classification on the basis of which the analytical study of the export structure is carried out can give answers regarding the choice of the further direction of development of foreign trade. The article discusses the main approaches to the classification of trade flows, identifies their features, advantages and disadvantages. It has been determined that the most common of these are the Standard International Trade Classification (SITC), Lall classification used by the United Nations Conference on Trade and Development (UNCTADstat) and the International Standard Industrial Classification of All Economic Activities (ISGC) or The International Standard Industrial Classification of All Economic Activities (ISIC). The national classification of trade flows includes the Ukrainian Classification of Goods for Foreign Economic Activity (UKT FEA), compiled on the basis of the Harmonized System of Description and Coding of Goods and the Combined Nomenclature of the European Union (used in 207 countries), which promotes the closest relationship between foreign trade statistics and production statistics. Different classifications of trade flows are based on different approaches and different classification features. On the one hand, each classification should cover all groups of goods, on the other hand, show the quality component of exports. The Lall classification, which takes into account the technological complexity of exported goods, is most consistent with these two requirements. This classification is based on the available indicators of technological activity in production. It corresponds to the concept of most analysts regarding the technological rating of manufactured products. The success of a country's export directly depends on the quality of exported goods, therefore, the analysis of the structure of merchandise exports should be based on approaches that take this indicator into account.

Key words: trade flows, structure of commodity exports, classification, foreign economic relations.